

**Мавзу: Фалсафа ва унинг
жамият ҳаётидаги роли**

1-мавзу: Мавзу: Фалсафа ва унинг жамият ҳаётидаги роли

Режа

1. «Фалсафа» атамасининг моҳияти ва мазмуни.
2. Фалсафанинг баҳс мавзулари ва асосий муаммолари.
3. Фалсафий ғоялар, назарияларнинг асосий йўналишлари ва вазифалари.

Тавсия этиладиган адабиётлар:

1. Фалсафа асослари. Дарслик.-Т.: Ўзбекистон, 2005, 6-27 бетлар.
2. Фалсафа. Дарслик Ўзбекистон файласуфлари миллий жамияти нашриёти. Т.2006. Матбуа Ахмедова тахрири асосида.
3. Фалсафа қомусий луғат. – Т.:Шарқ, 2004, 7-17, 20-33 бетлар
4. Основы философии. Т.: Мехнат, 2004, 7-17, 20-33 бетлар.

Тавсия этиладиган сайтлар рўйхати

- www.bilim.uz
- www.philosophu.ru
- www.filosofiya.ru
- http.philosophu.albertina.ru
- www.history.ru
- www.philosophy.com
- www.teuphil.narod.ru

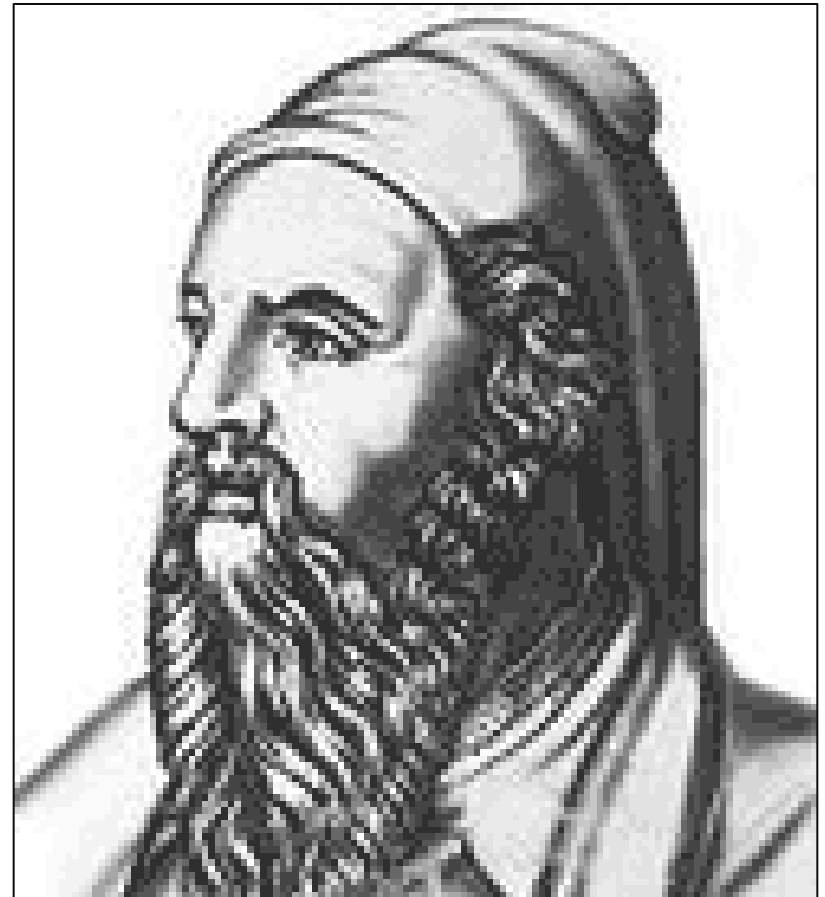
Мавзу бўйича ўрганиладиган асосий таянч иборалар.

- ◎ **Фалсафа атамаси** – юнонча *phileo* – севаман, *Sophia* – донолик деган маънони англатади.
- ◎ **Фалсафа фани** - Инсоният тарихидаги энг қадимий илмлардан бири. Олам ва унинг яшаши, ривожланиши ва таракқиёти, ҳаёт ва инсон, умрнинг моҳияти, борлик ва йуклик каби куплаб муаммолар ҳақида баҳс юритадиган Фан.
- ◎ **Дунёқараш** – Инсон узини ва дунёни зарурий равишда англаши, унга баҳо бериши, хулоса чиқариши бўлиб, дунёни инсон онгидаги узига ҳос инъикосидир. Инсоннинг узига ва уни қуршаб турган борликка бўлган муносабатларини ифодалайдиган қуникмалари, малақалари, билимлари ҳамда дунёни амалий ва назарий ушлаштиришидир.
- ◎ **Миф** – юнонча *mythos* сузидан олинган бўлиб, афсона, ривоят, ҳикоят каби маъноларини англатади. Қадимги давр кишилари онги ва тушунчасида инсон, табиат жамият ва қоинотнинг пайдо бўлиши билан боғлиқ воқеалар, шунингдек, табиат ва жамият ҳодисаларининг акс этишидир.
- ◎ **Мифологик дунёқараш** – Ижтимоий таракқиётнинг бошланғич босқичларига ҳос бўлиб, дунёни тушунишнинг оддий усули, ҳаёлий инъикосидир.
- ◎ **Дин** – арабча-ишонч, ишонмок демақдир. Борликни яратувчи ва бошқарувчи, адолатнинг юқсак намунаси, моддий оламга ҳос бўлмаган ва айни вақтда барқамолликнинг олий қуриниши сифатида тушунилувчи олий мавжудотга, яъни Худога нисбатан муносабат, тасаввур, урф-одат ва маросимлар мажмуидир.
- ◎ **Диний дунёқараш** – Оламдаги воқеа ва ҳодисалар сабабларини илохий қучлар, олдиндан белгиланган мақсадлар билан боғлаб тушунишдир.

1.1 2014 йил “Соғлом бола йили” давлат дастурида инсон масаласига берилган эътибор. Фалсафа тушунчасининг моҳияти ва мазмуни унинг тарихий ва замонавий талқинлари.

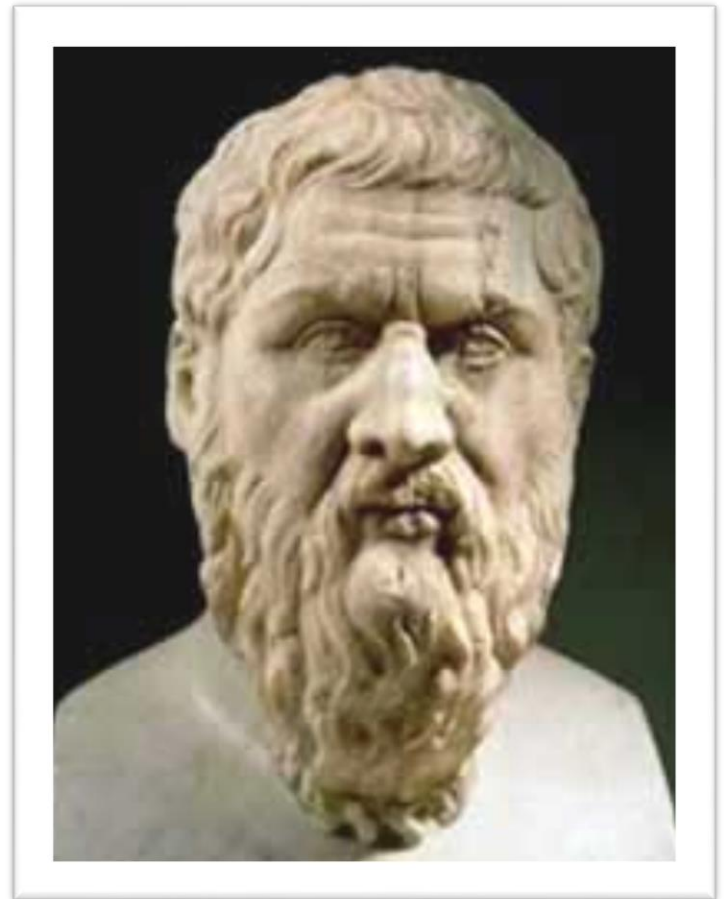
«Фалсафа» ва «файласуф» атамаларининг ТАЛҚИНИ

- ◎ Фалсафа —Пифогор Фалсафа» атамасига «фило» - севаман, «софия» - донолик деб таъриф берган.
- ◎ Файласуф —Олимпия уйинлари мисолида тушунтириб беради«анжуманга келадиган бир гурух кишилар беллашиш, куч синашиш, яъни узи ва узлигини намоён этиш учун; иккинчи гурух, савдо-сотик килиш, бойлигини купайтириш учун; учинчиси эса, уйиндан маънавий озик-олиш, хакикатни билиш ва аниклашни мақсад килиб олади». Ана шу учинчи гурухга мансуб кишилар — файласуфлар эди.

«Фалсафа» ва «файласуф» атамаларининг ТАЛКИНИ

- ◎ **Фалсафа** – Платон фалсафа «фанларнинг отаси» эканлигини эътироф этган.
- ◎ **Файласуф** — Бу узининг калбини, иродасини тула нафс балосидан тозалай олган одамдир. Файласуф ақл билан билишга интилади.

«Фалсафа» ва «файласуф» атамаларининг ТАЛКИНИ

- ◎ Фалсафа –Абу Наср Фаробий Фалсафа атамасини «Хикматни кадрлаш»деб талкин килган.
- ◎ Файласуф – Биринчи вужуд тангри, у нуксонсиздир. Бошка вужудлар тангридан яралганлиги учун улар нуксонлидирлар. Хикматни севувчилар ва унга амал килувчилар файласуфлар.

Фалсафий фикрлар ривожланишининг даврий тизими

- Антик давр фалсафаси
- Ўрта асрлар даври фалсафаси
- Уйғониш даври фалсафаси
- Янги замон даври фалсафаси
- Хозирги замон даври фалсафаси

1.2. Дунёқараш тушунчаси, унинг
моҳияти ва мазмуни, ҳамда тарихий
шакллари.

Дунёқараш

Инсон узини ва дунёни зарурий равишда англаши, унга баҳо бериши, хулоса чиқариши булиб, дунёни инсон онгидаги узига хос инъикосидир. Инсоннинг узига ва уни қуршаб турган борликка бўлган муносабатларини ифодаладиган куникмалари, малакалари, билимлари ҳамда дунёни амалий ва назарий ушлаштириш ҳамдир.

Дунёқарашнинг функциялари:

Билиш функцияси

(инсонда қизиқиш уйғутувчи барча саволларни ва муайян йўл билан топилувчи жавобларни ўз ичига олади, билиш-одамлар дунёқарашини бойитади);

Қадриятларга муносабат

инсоннинг энг аввало, ўзини олий қадрият эканлигини англашга, сўнгра атрофидигиларни қадрлашга ундайди);

Хулқ-атвори белгилаш

(инсонни ўз-ўзини тарбиялаш жараёни)

Дунёқарашнинг ўзига хос асослари:

- Интеллектуал асос;
- Эмоционал асос;
- Руҳий асос;

Интеллектуал, эмоционал ва руҳий асослар ирода билан уйғунликда эътиқодлар, одамлар фаол қабул қиладиган, уларнинг онг даражаси ва ҳаётдаги мўлжалларига мос келадиган қарашларни юзага келтиради.

